

Saya Yasmine Amores

Zoeken naar Slory

Een reis door Suriname

Ezra de Haan

Zoeken naar Slory is een ode aan de Surinaamse dichter Michaël Slory. Het boek is mooi verzorgd. Een foto van Michaël Slory voorin. Een foto van de auteur Ezra de Haan achterin. Het lettertype van het boek is rustgevend voor de ogen. De omslag ervan is echt een Surinaams gezicht: spelende kinderen onder de schaduw van een boom. In dit geval: twee jongens die met een stok spelen in hun huiskleren, die onder het stof zitten. De hitte en het stof van het erf maken schone kleren in een paar ogenblikken vies. Moeders kunnen blijven wassen en strijken. De volgende dag zijn de kleren weer vies, maar de kinderen storen zich er niet aan. Zij hebben plezier en vertier in de dagelijkse kleine dingen die hen gelukkig maken: spelen met een stok, knikkeren, een boom beklimmen, of andere spelletjes.

Ik schrijf geen recensie over het boek, maar geef een persoonlijke mening, omdat ik de titel erg mooi vind. Hoe heeft De Haan zo'n titel kunnen bedenken?

'Het boek is een geconstrueerde reisroman,' zegt De Haan in een gesprek. Maar het verhaal, de reiservaringen, de belevenissen in het boek lijken meer op een *Persoonlijk Reisessay*. Het verhaal is spannend geschreven, het houdt de aandacht van de lezer vast. Het zoeken naar de legendarische dichter is de bezieling van dit boek. De lezer wil weten wanneer De Haan de dichter Michaël Slory ontmoet – en hoe de ontmoeting zal gaan. En waarom zoekt hij eigenlijk naar hem? Suriname heeft toch veel meer dichters!

Deze reis die De Haan naar Suriname maakt is te vergelijken met een reis naar een voorouderland of een vaderland. Iemand die vele generaties later op zoek gaat naar dingen waar hij heel zijn leven mee bezig was. Dan heb je zoveel vragen, fantasieën en beelden over hoe dat land zal zijn. En je afvragen wie en wat je wel tegen zal komen. Het is zoeken naar iets: een thuisgevoel. Een soort van herkenning en erkenning dat je er bent in je land van oorsprong.

Ik voel een spanning bij De Haan. En die spanning heeft niet alleen te maken met Michaël Slory. Maar ook met het gegeven dat De Haans literaire carrière als schrijver en dichter al tientallen jaren verbonden is met de Surinaamse schrijvers en dichters. Los hiervan heeft Suriname een koloniaal verleden. Zal Suriname wel hetzelfde Suriname zijn als De Haan in zijn gedachtewereld geschapen heeft

aan de hand van de verhalen die hij over Suriname gehoord heeft door de jaren heen?

In dit boek vertelt hij heel weinig over zijn eigen literaire carrière.

Door het hele boek vertelt hij kleine stukjes geschiedenis van het land. Voor een lezer is het erg belangrijk om te weten hoe Michaël Slory met een Afrikaanse afkomst in Suriname geboren werd.

Dus: Columbus; dan de slavernij; en dan –

Ooit waren de voorouders van Michaël Slory Zoutwatercreolen (Afrikanen). Vele generaties later werd er een groot dichter geboren.

Tussen de hoofdstukken door vervlecht De Haan gedichten van Michaël Slory die betrekking hebben op het land, mensen en situaties die hij tijdens zijn dagelijkse wandelingen tegenkomt.

Het boek begint met een flashback waarin de schrijfster Cynthia McLeod en De Haan elkaar ontmoeten. Zij vertelt dat zij Michaël Slory sinds haar schooltijd kent. Ze zaten samen in één klas. En dat Michaël Slory ook een heel goede pianist is. Piano spelen leerde hij van de paters op de katholieke school. Michaël Slory ging naar Nederland om Spaans te studeren. Hij maakte zijn studie niet af – heimwee bracht hem terug naar zijn vaderland. Hij nam een map vol met gedichten mee. Terug in zijn vertrouwde omgeving begon hij nog meer gedichten te schrijven en te publiceren in eigen beheer. Hij werd een bekende dichter. Hij zou niet meer terugkeren naar Nederland. Ook niet toen hij vele jaren later een van de grootste dichters van Suriname werd en verschillende uitnodigingen kreeg voor optredens in Nederland. Hij wees iedere uitnodiging af.

Uit eerdere artikelen die over Michaël Slory geschreven zijn, blijkt dat zijn familie niet blij was toen zij hoorde dat hij zijn studie niet afgemaakt had en een dichter werd. Zij had liever dat hij een vaste baan had en stabiele inkomsten. Gedichten schrijven alleen had een onzekere toekomst.

In het vliegtuig:

‘Slory? Michaël Slory?’ vraagt de donkere man naast mij in de vliegtuigstoel als ik hem de reden van mijn reis naar Suriname vertel. ‘Die ken ik, daar heb ik nog les van gehad op de handelsschool. Slory was een aardige man en een goede leraar. Heel anders dan de anderen. Hij bracht ons kunstgeschiedenis bij, op zijn eigen manier. Vertelde over de Maya’s en Azteken. Niet dat ik daar altijd zin in had. Zo laat op de dag was het bloedheet in de klas. Je wilde liever slapen... en toch heb ik, vreemd genoeg, veel van hem opgestoken.’

Het gesprek met de indiaan genaamd Ricardo vordert. Zeer gemoedelijk vertelt hij dat hij in Utrecht woont en dat hij zijn eigen taal, *Arowaks*, niet kent. Hij kan

ook niet met de hand eten zoals iedere Arowaks het betaamt te doen. Maar hij weet wel de levensstijl van zijn indianenvolk in detail te vertellen. Hoe vissen gevangen worden? Eerst verdoven met een liaan. Hoe krabben gevangen worden? Voorzichtig, zodat de krab met zijn schaar je vingers niet afsnijdt. Hij vertelt over zijn intense verlangen naar het indianendorp Galibi waar zijn vrouw vandaan komt.

Zeer openhartig vertelt hij over sjamanen die mensen genezen. Het is niet duidelijk hoe De Haan Ricardo aan de praat gekregen heeft, want over het algemeen is men zeer voorzichtig met zulke onderwerpen: aan wie men wat vertelt. Als je iemand erover vraagt, reageert die onverschillig, zoiets van: Ik houd mij niet bezig met dat soort zaken. Men wil er niet over praten. Ze doen er geheimzinnig over. Maar Ricardo vertelt klakkeloos alles. Dacht hij: bij de Hollander is mijn geheim veilig, want die kent toch niemand uit mijn netwerk? Dan vertelt hij over de winticultuur, hoe het werkt als je erin gelooft. Hij doopte zijn nieuwe auto met bier en reed negen maanden lang schadeloos. Bij de tweede auto slaat hij het ritueel over en dan gaat het niet goed met de auto. Zo zie je maar wat winti doen kan. Het toestel landt in het beloofde land: het land van Michaël Slory.

De Haan wordt afgehaald door de taxichauffeur Kishore. Hij wordt meteen ingewijd in de vrouwencultuur. Dat hij voorzichtig moet zijn met jonge meisjes, want die worden gauw zwanger –

Wat Kishore niet weet is dat De Haan drie doelen voor ogen heeft: 1. Zoeken naar Slory. 2. Lesgeven aan de Schrijversvakschool. 3. Teruggaan naar zijn vrouw in Amsterdam. Eindelijk komt De Haan aan in zijn guesthouse waar hij een maand lang zal verblijven.

Ik zie dat ik airco heb en dat in de woonkamer een ventilator aan het plafond hangt. Zelfs 's avonds laat blijkt het hier erg warm te kunnen zijn. Mijn overhemd plakt aan mijn rug. De vermoeidheid van de reis komt plotseling los. Ik blijf niet eens in staat uit te rekenen hoe laat het nu in Nederland moet zijn. Alleen slaap kan dat verhelpen en kort nadat ik het appartement bekeken heb, ga ik naar bed. Een tweepersoonsbed in een inmiddels door de airco tot ijskast omgetoverde slaapkamer.

Rum-cola en televisie bieden hem troost. Moe valt hij in slaap in een kamer met airconditioning. Wat wil een toerist nog meer in een tropisch land?

De volgende ochtend wordt hij door Kishore afgehaald, die verdergaat met zijn college over meisjes en seks. De Haan luistert er maar half naar. Zijn aandacht is meer gericht op het beleven en ervaren van het veel besproken land: Suriname – en wat Michaël Slory allemaal erover geschreven heeft.

De Haan maakt er een routine van om dagelijks rond te dwalen in de binnenstad van Paramaribo. In de boekhandel komt hij een boek tegen van Michaël Slory: *Waar wordt de lucht gemolken?* Met een voorwoord van wijlen Ton Wolf, een zeer gewaardeerde Hollandse hoogleraar die naar Suriname emigreerde om les te geven op een middelbare school. Hij schreef ook artikelen voor de zaterdagse literaire pagina van *De Ware Tijd*. De naam Ton Wolf verkoopt. Niet omdat hij beroemd was, maar omdat hij bekend was om zijn integriteit: een mens met oprecht zelfrespect en een overdosis aan eigenwaarde.

Alleen al om reden van het voorwoord van Ton Wolf wil ik het hebben.

De warme dagen verstrijken, De Haan heeft Michaël Slory nog niet kunnen bereiken. Hij heeft een boodschap achtergelaten bij de portier van *De Ware Tijd*, want de dichter komt daar dagelijks om de krant op te halen.

Maar De Haan loopt hem steeds mis.

Al wandelend komt hij terecht in het kloppend hart van Paramaribo: de Centrale Markt. Hij is verrast over de drukte aldaar en de kleurrijke mensen met hun koopwaar. Alles maakt een sterke indruk op hem. Vooral omdat men in Nederland geen overdekte markt kent. Hij komt achter de markt bij de visafdeling en daarachter ligt de Suriname-rivier. Daarin ligt het gezonken en roestbruin geworden wrak van het schip Goslar.

(Wikipedia:) 'Goslar (schip, 1929). De Goslar is een Duits koopvaardijship dat op 10 mei 1940 tot zinken is gebracht in een nauwe bocht van de Suriname-rivier bij Paramaribo. Bij een poging om het schip te bergen en het metaal als schroot te verkopen brak de romp in tweeën (...) Het roestende wrak is een stille getuige van de Tweede Wereldoorlog in Suriname.

De Haan dwaalt verder weg naar de Gravenstraat. De Kathedraal, het grootste houten gebedshuis van Zuid-Amerika, maakt een enorme indruk op hem. Moe van het wandelen en ronddwalen gaat hij terug naar zijn kamer en schenkt wat rum en cola in. *De Ware Tijd*. Die krant brengt gewelddadig nieuws in het land. Ook dat is Suriname. (Verrassend in dit boek is de driehoeksverhouding: *rum-cola-televisie* die telkens weer terugkomt. En niet te vergeten: de vermaarde krant van Suriname: *De Ware Tijd*. Deze vier elementen maken zijn reis compleet.)

Suriname is niet alleen rozengeur en maneschijn. Tijdens een van zijn wandelingen in de binnenstad wordt De Haan verrast door de koloniale verloedering. Oude kapotte huizen, vrouwen die om geld vragen. Maar hij komt ook culturele dingen van verschillende bevolkingsgroepen tegen – dat is Suriname. Suriname is geen land op zichzelf met eigen volk sinds de indianen hun land ontnomen werd. Het is nu een kleurrijk land met kleurrijke mensen en

kleurrijke talen en culturen. Tijdens een van zijn wandelingen op de Centrale Markt wordt hij ingewijd in kruidenkunde: over vaginavernauwing en erectie. De markt, die eerst vol van kleuren, geuren, geluiden en lachende en roepende mensen was, laat nu een ander gezicht zien: arme boeren met schrale producten zitten op kopers te wachten. Hoe overleven de mensen met zulke magere inkomsten? vraagt De Haan zich af. Het leed van de ander doet hem pijn. Zo nu en dan krijgt hij de kans om iemand beter te betalen, zodat die persoon geholpen is met wat extra inkomsten.

Het huis van Anton de Kom mag niet gefotografeerd worden volgens een voorbijganger. De Haan had kunnen vragen: 'Meneer, hebt u een goede uitleg waarom ik een monumentaal huis niet mag fotograferen?' En daarna zeggen: 'Maar meneer, ik schaam mij diep om wat mijn voorvaders uw voorvaders aangedaan hebben.' Mogelijk zou de boosheid van die andere persoon meteen wegzakken, want dit is wat zij horen willen: dat iemand toegeeft dat het kolonialisme niet goed was.

Wetenswaardige dingen in dit boek zijn de stukjes geschiedenis die De Haan spelenderwijs vervaecht in zijn dagaantekeningen, bijvoorbeeld: indianen hadden de Marrons (toen ze wegvluchtten van de plantages) opgevangen en leerden aan hen hoe kunstzinnige attributen te maken uit hout (houtsnijwerk).

Intussen is hij een week verder en nog steeds geen nieuws over Michaël Slory. Taxichauffeur Kishore, die langzaamaan zijn vriend is geworden, komt hem bijna iedere ochtend ophalen. Bij het verkeerslicht staat een bericht voor mensen die aan het dagdromen zijn aan het stuur: '*Bij het groene verkeerslicht dient u op te rijden.*' Na een lange rit her en der in het land komt hij iedere middag moe terug op zijn kamer, die hij langzaamaan 'thuis' is gaan noemen. Dan het paradijselijk ritueel: rum-cola & televisie. *De Ware Tijd* heeft Suriname geleidelijk in het Wilde Westen veranderd. Geweld hier, geweld daar; moord hier, moord daar. Langzaamaan begint de reiziger het totaalbeeld van Suriname te krijgen dat het niet alleen maar een zonnig paradijs is. En tegelijkertijd heeft hij bewondering voor het land dat in details beschreven is in de gedichten van Michaël Slory. Surinaams-Afrikaanse vrouwen en hun lichaamsbouw vormen een terugkerend thema in dit boek. In een land met verschillende bevolkingsgroepen gaat men soms bewust, en soms onbewust, op elkaars uiterlijke verschijningen letten. De Haan citeert een gedicht van Michaël Slory.

*Als een vrouw zwart is
en haar huid glanst.
Daar houd ik van!*

Als haar tanden

*wit zijn als dauw
wit zijn als melk.*

Daar houd ik van!

*En als d'r haar donker is
zwarte rijstkorrel tussen
de gele.
Donkere korrel!*

Zo wens ik haar te zien!

*Een vrouw die pikzwart is,
met een gezicht rond als een kundu
of een obe.*

*Die wil ik liefhebben
o vrouw, waar ik je ook vinden mocht!*

Zijn nieuwe, maar zeer trouwe vriend, de grietjebie, maakt hem iedere ochtend wakker. En als De Haan niet vroeg uit de veren wil, gaat grietjebie met zijn snavel tegen de ruit van het raam aan tikken. Weer gaat hij naar het hoofdkantoor van *De Ware Tijd*. Maar neen, nog steeds geen nieuws van de dichter. Dan wandelt hij weer de stad in. Hij bestelt krab met kerriesaus (blijkbaar heeft zijn enthousiasme te maken met het gesprek met Ricardo, die in het vliegtuig over krabben vertelde). De eigenaar van het restaurant waarschuwt hem dat het een duur gerecht is. Maar De Haan wil voor eens en altijd Surinaamse krab met kerriesaus geproefd hebben. Tot hij ontdekt dat het eten van een krab een gebeuren op een slagveld is. En de saus bereikt zijn voorhoofd. De lezer zou graag een foto van dit tafereel willen zien.

Mijn krab komt eindelijk. Ik krijg een schort voorgebonden en een houten hamer in de hand gedrukt. De krab drijft in een geelbruine saus die opspat als ik op de poten sla. Mijn handen en nagels kleuren al snel net zo bruingeel als de rijst. De smaak is intens en ik vraag om het tweede biertje, na drie kwartier laat ik een slagveld achter in de schaal en op de tafel. De saus is tot op mijn voorhoofd.

Wanneer hij de rekening betaalt, merkt hij dat hij afgezet is.

De Haan brengt zijn zoveelste bezoek aan de Centrale Markt waar hij denkt Michaël Slory te vinden, maar tevergeefs. Zijn de geruchten dan niet waar dat de vermaarde dichter elke dag op de markt zou zijn om zijn handgeschreven

gedichten aan de man te verkopen? Wanneer het regent zijn de straten vol water. De Haan haast zich de taxi van Kishore binnen die ergens op hem heeft zitten wachten.

De bakoven is in een rivier veranderd. In de enorme plassen weerspiegelen zich de oude, houten huizen. Mensen schuilen onder balkons.

De Haan woont literaire avonden bij waar hij tal van Surinaamse schrijvers en dichters ontmoet. Michaël Slory is er niet bij. Eindelijk vertelt De Haan over de tweede reden waarom hij naar Suriname gekomen is: lesgeven op de Schrijversvakschool. Een paar van zijn aankomende studenten zijn aanwezig bij de literaire avond. En dat hij schrijver en dichter is (voor de lezer die de auteur nog niet kent) blijkt uit de zin: 'Ik praat lang met Gerrit Baron die net als ik dichter en schrijver is en ook een radioprogramma heeft.'

Half twee in de nacht tikt grietjebie tegen het raam aan. Eigenlijk te laat voor een vogel. Wil hij aan De Haan laten weten dat hij er nog is?

De Haan boekt een excursie naar Danpaati, een dorp in het binnenland van Suriname. Hij pakt in om te vertrekken. Er zijn te veel afleidingsmanoeuvres op de weg naar het zoeken en vinden van Michaël Slory. Waarom hij niet naar het huis van de dichter gaat, in het district Coronie, is niet duidelijk. Dacht hij: eerst wil ik het Suriname leren kennen dat Michaël Slory beschrijft en daarna wil ik hem ontmoeten?

Over de reis naar Danpaati:

De tocht met de korjaal is een belevenis. De boot vaart met grote snelheid. Bochten worden afgesneden om de juiste hoek te kunnen maken tussen de rotsen in het water. Regelmatig duiken er dorpjes op.

Hij ziet en ervaart de traditionele kanten van het Surinaamse leven. Vrouwen en meisjes doen de was in een kreek of ze zijn aan het zwemmen en baden. Sommigen met de borsten bloot, die ze meteen bedekken, zodra er toeristen in zicht komen. Jongens baden naakt – zij zijn niet verlegen. Talloze korjalen zijn er aangemeerd langs het water. Een meisje dat vist met een kleine hengel. En dan de pracht van de natuur: bomen, struiken, tjilpende vogels en stroomversnellingen, die hem imponeren.

Alles hier ademt een paradijselijke rust uit.

Na tweeënhalf uur varen ziet hij Danpaati. Een eiland met kleine huizen met rieten daken. Het eten valt tegen, maar de bar maakt het goed. Rum. Dan is de

tijd daar voor de toeristische attractie. Vijf donkere meisjes dansen in hun pangi; een stuk lap dat ze tot boven hun borsten vastbinden.

De volgende dag worden hij en andere toeristen met een korjaal op het water gebracht, waar ze kaaimannen kunnen fotograferen. Maar de kaaiman is iets slimmer dan de toeristen. Hij kent geen blanke mensen dus hij komt niet tevoorschijn. Uiteindelijk neemt De Haan een goed besluit: camera wegdoen en genieten van het moment.

Danpaati bevalt goed, maar *De Ware Tijd* met nieuws over geweld in het land bereikt hem tot diep in de bossen. Wanneer hij enthousiast gaat ontbijten, uitkijkend naar zijn Marronontbijt, krijgt hij tot zijn grote teleurstelling een Hollands ontbijt. Na het ontbijt gaat hij samen met andere toeristen in een korjaal mee om aan de overkant een boswandeling te maken. Bloesems die uit bomen vallen, getjilp van vogels die hij niet zien kan, houden hem bezig. Zijn vakantie is mooi! Al wandelend komen zij aan in een dorp waar De Haan vergezeld wordt door een groep kinderen die achter hem aan lopen.

Kinderen gebruiken de wand van hun hut ook als schoolbord. Met krijt hebben ze er sommen en woorden opgeschreven.

Boven alles maken de donkere Marronvrouwen en hun lichaamsbouw een bijzondere indruk op de reiziger. Net zoals zij indruk gemaakt hebben op de dichter Michaël Slory, die een aantal gedichten over hen geschreven heeft. Oude vrouwen met bloot bovenlijf met manden vol van pannen op het hoofd sieren het aangezicht als een gebeuren op een ansichtkaart. Maar dan ontdekt hij de moderne cultuur naast het traditionele. Jonge meisjes willen niet langer met bloot bovenlijf tevoorschijn komen. Zij dragen een bh. Moderne stenen huizen staan naast oude lemen hutten. Dit is het nieuwe Suriname, dat langzaamaan het binnenland van Suriname zal overnemen. Ooit zal er niets meer overblijven van de oude culturen en tradities.

Mensen branden hier nog steeds hun kostgrondjes plat, voor de nieuwe aanplant. Op verbrande grond groeit het gewas veel beter. Maar ze hebben ook een mobiel. Waar vroeger iedereen met blote borsten liep dragen de jonge vrouwen nu behaaitjes, steeds zie je twee werelden naast elkaar. Maar de kinderen zijn puur. Die spelen onschuldig in de open natuur. Meisjes van vier, vijf jaar komen spiernaakt met een plastic teiltje op hun hoofd aangelopen. Hun moeder heeft de rest van de was en de afwas in een kruiwagen.

Weer wordt hij ingewijd in kruidenkunde. Kruiden tegen hoofdpijn en bevallen. Kwassie bita of bitterhout om organen schoon te maken. De verhalen van de gids

over eb en vloed, dat het juist fijner is wanneer de rivier uit zijn bedding treedt, want dan kunnen de dorpelingen met de korjaal verder in plaats van lopen. Dan een massage, die zeer zeker bij een excursiepakket hoort. En op het laatst: rum-cola-De Haan. Zo sluit hij de dagen af.

In de ochtenden geniet hij van het strand van Danpaati – en bij het ontbijt is er geen brood.

‘Wij hebben verlating met de broden,’ werd er aan hem verteld.

Na een kwartier komt een korjaal aan met broden.

Terug in de stad merkt hij dat zijn trouwe vriend, de grietjebie, geduldig op hem gewacht heeft. Iedere ochtend wordt hij door hem wakker gemaakt. Nooit een verzuim. Dan gaat De Haan voor de zoveelste keer naar het kantoor van *De Ware Tijd* om naar Michaël Slory te informeren.

Op de hoek van de straat talmt een vrouw die mij even alles doet vergeten. Haar huid is gitzwart, haar haren steil, ze heeft een lichaam dat een en al billen en borst is –

De Haan citeert hierbij een gedicht van Michaël Slory:

*Glorie van de dag
twee zwarte ogen
en donkere haren.*

Negervrouw!

*Wat heeft jou gebracht
in deze warme straten
van de stad?*

*Ere
aan de zon
van je dijen.*

*Ik zal je schrijven
van je tenen af
tot je enkels
en ver langs je dijen.*

*Van je hielen af
langs je kuiten
tot voorbij je knieholten.*

*Als een vogeltje
zal ik duikelen
in het lied van je lichaam.*

Zijn appartement begint hij thuis te noemen:

Thuis ga ik langdurig douchen.

De Haan geeft zijn eerste les in gedichten schrijven aan de Schrijversvakschool in de bibliotheek CCS, Cultureel Centrum Suriname. Een studente vertelt aan hem dat zij Michaël Slory sinds haar tienerjaren kent. Hij gaf lessen Spaans aan haar. Michaël Slory werd op school geïntroduceerd als een groot dichter. Natuurlijk gaan studenten dan ernaar uitkijken om hem te ontmoeten.

De Haan besluit om naar district Coronie te gaan, de geboorteplaats van Michaël Slory. Hoewel de dichter veel in de stad verblijft, heeft hij zijn ouderlijke huis nog in Coronie. Uit de tekst is het moeilijk op te maken of De Haan wel of niet naar het ouderlijk huis van Michaël Slory geweest is. Of hij wel of niet bij de burens langs geweest is om naar de dichter te informeren, wat in Suriname een normale gewoonte is.

We rijden verder en passeren de transfiguratiedorpen Wakibasoe 1 en 2. Ze werden gebouwd voor al die mensen die daar woonden waar het stuwmeer ligt. Ik schrik van de armoedige huisjes met roestige metalen daken. Voor meer traditionele dorpen staat de *sanpau*, een poort met palmladeren die boze geesten buiten de deur moet houden. Spelende kindertjes lijken zo uit een Afrikaans fotoboek van Leni Riefenstahl weggelopen. Vrijwel naakt en nat van het baden, hebben ze met de oranjerode aarde gespeeld.

Hengelaars doen hem denken aan een gedicht van Michaël Slory.

*Reeds
is het hengeluur
voorbij.*

*En vader en zoontje
spoeden zich huiswaarts
onder het zonlicht
door hun bromfiets gedragen.*

*Zwijgend kijken de gezichten.
Maar met de dagen
zullen burens
en vrienden horen
de verslagen*

over het verre avontuur.

Moe gaat hij weer terug naar de stad.

Eindelijk is het grote moment daar! De Haan komt via een medewerker van *De Ware Tijd* telefonisch in contact met de vermaarde naar wie hij op zoek is.

Wanneer Michaël Slory aanbiedt om naar de Schrijversvakschool te komen, zegt De Haan: 'Ik ben pas om negen uur klaar en meestal vrij moe na lesgeven.'

De volgende ochtend! Het is zover! Vandaag gaan ze elkaar ontmoeten! De Haan, die gisteravond geen tijd had om met hem iets af te spreken, zit nu in een restaurant de minuten af te tellen en te wachten. De dichter laat een beetje op zich wachten.

Eindelijk ziet De Haan een glimp in de verte. De befaamde dichter komt op zijn dooie gemak aanlopen.

Ruim drie kwartier later dan afgesproken komt een gedrongen, donkere man het terras van Orlando oplopen. Hij is veel kleiner dan ik dacht. Mensen die je hoogacht maak je vanzelf groter dan je zelf bent. (...)

De dichter mag dan kleiner zijn dan ik hem inschatte, zijn gelaat doet iedere twijfel verdwijnen. Mager, haast benig is het. Doorgroefd door dagelijkse zorgen en gedachten. Een dunne, witte baard verlengt de kin. Hij draagt een baseballpet in de kleuren van Suriname. Groen en oranje is zijn shirt. Hij draagt een broek die tot net over de knie valt en op afstand de illusie van een ouderwetse drollenvanger geeft. Zijn leren schoenen zijn groot en zijn zo grof gesneden dat ze iets van orthopedisch schoeisel hebben. Hij heeft een lichtpaars parapluutje bij zich. Zo wapent hij zich blijkbaar tegen de kleine regentijd.

Slory zet de paraplu tegen de muur, een kleine tas ernaast en gaat naast mij zitten. De pet wordt ook afgezet en een, voor een man van zijn leeftijd, flinke bos grijze haren komt tevoorschijn.

'Zal ik iets te drinken bestellen?' vraag ik hem.

Slory zwijgt even en kijkt voor zich uit. Zelf heb ik al een koffie verkeerd op. Eigenlijk is het een gewone kop koffie waar de bardame vijf cupjes koffiemelk naast heeft gelegd.

'Koffie verkeerd is toch koffie met heel veel melk?' informeerde ze voorzichtig.

Wanneer Michaël Slory eindelijk tegenover De Haan zit, heeft hij hem veel te vertellen. Hij vertelt hoe moeilijk het is om zijn boeken uitgegeven te krijgen. Dat hij achteraf toch spijt heeft om voor Suriname gekozen te hebben. Hij dacht voor zijn land te kiezen en bij te dragen aan zijn ontwikkelingen. Maar eenmaal terug, kreeg hij te maken met jaloezie. Als hij bij een krant zijn gedichten publiceert

moet hij uitkijken dat de andere krant hem niet afwijst. Wanneer hij zijn boeken in Nederland uitgeeft, wordt hij in Suriname genegeerd door mensen die hem het licht in de ogen niet gunnen. Hij vertelt dat hij niet genoeg erkenning van zijn landgenoten krijgt en dat hij in Nederland de filmwereld in kon, want ze vonden zijn gezicht fotogeniek. Hij vertelt over Mulisch, die hij in zijn jonge jaren gekend heeft. Zij waren goede bekenden van elkaar. In die tijd wist geen van beiden dat zij ooit tot een beroemdheid zouden uitgroeien, beiden in hun eigen land.

‘Overal op de wereld heb je jaloezie. Ik heb mensen weleens verteld over Mulisch die nu overleden is. Ik had naar Mulisch moeten gaan en had moeten zeggen; schrijf iets over me, voor mijn biografie, dan verkopen we dat ding en dan verdien ik geld. (...) Een Hollandse pedagoog, De Boer, zei eens lang geleden tegen mij tijdens een wandeling: “Een land zonder dichters en schrijvers is dood!”’

Michaël Slory vertelt over het gemis van een vrouw in zijn leven. Hij vindt dat hij in Nederland gemakkelijker aan een vrouw kon komen dan in Suriname. Hij heeft veel gedichten *over* vrouwen en de liefde *voor* vrouwen geschreven.

Michaël Slory is intellectueel en zeer breed georiënteerd. Hij praat over Afrika, Zuid-Amerika, de Verenigde Staten en over Obama, die hij als een doorbraak ziet, gezien zijn afkomst. Eindelijk een Afro-Amerikaan die zo ver gekomen is. De strijd die op de achtergrond geleverd is voordat het zover kwam is onoverzichtelijk. Michaël Slory bekijkt de toekomst van Suriname vanuit verschillende perspectieven. Bijvoorbeeld: waarom Engels belangrijk is voor Suriname. Waarom Spaans belangrijk is voor Suriname. Engels is goed om contact te maken met het buurland Guyana, en ook met Amerika. Die contacten vindt hij erg belangrijk voor de ontwikkelingen van de mensen op persoonlijk niveau. Dat men van elkaar weet, van elkaar leert en elkaar eert. Spaans is om het contact te maken met Latijns-Amerika, want de Afrikanen aldaar hebben iets met elkaar gemeen: het donkere verleden.

Michaël Slory vertelt over de knusheid van zijn jeugdijaren in Coronie en hoe men generaliseert in de stad, waar hij voor een zwarte man aangezien wordt. Terwijl in Coronie iedereen dezelfde eerbied van elkaar ontvangt. Dus de stad is niet vriendelijk jegens Michaël Slory, maar wat moet een dichter zonder een stad? Een dichter heeft publiek nodig!

De Haan interviewt de dichter over de talen waarin hij schrijft. Sranang, Nederlands, Engels en Spaans. Ook heeft hij geld vanuit Nederland meegenomen voor hem. De dichter schijnt ervan op de hoogte te zijn. Voorzichtig informeert hij ernaar. Want de bank is vlakbij. Om welk geld gaat het hier? Heeft de uitgever Franc Knipscheer een honorarium gestuurd voor de boeken die hij van Michaël Slory heeft uitgegeven?

‘Maar nu, u zou mij wat geld geven... Ik ben vlakbij de postspaarbank. Zijn het euro’s of is het Surinaams? Ik wil het geld liever niet bij mij hebben... al zal het niet zo veel zijn.’

We spreken af elkaar over een uur voor het Spanhoekhotel te treffen. Dan holt Slory, opvallend snel voor een man van zijn leeftijd, de straat over en verdwijnt in de menigte.

Een uur later ontmoeten zij elkaar weer. Samen gaan ze naar een restaurant waar de dichter moeite heeft om een menu uit te kiezen. Uiteindelijk bestelt hij nasi, waar hij enorm van geniet. Hij spreekt verder over de ontwikkelingen in het land en de mogelijkheden die het zou bieden als Surinamers meer talen spraken en als de regering wat meer moeite deed om Suriname met de buurlanden te verbinden. En uiteindelijk vertelt hij waar alle dichters in Suriname onder lijden: jaloezie, haat en nijd.

Ook Michaël Slory, een oude man, laten ze niet met rust.

De Haan neemt afscheid van Michaël Slory. Ze zouden elkaar nog één keer terugzien, maar daar is het niet meer van gekomen: Michaël Slory was nog niet bij De Haan aangekomen, toen deze al op weg was om zijn vliegtuig te halen.